

Tidligere NS-medlem snakker ut om landssvikoppgjøret:

# «Noen fikk straff - andre jublet med»

— Jeg angrer ikke. Jeg har ikke dårlig samvittighet. Jeg gikk inn i Nasjonal Samling samme dag som Tyskland gikk inn i Sovjet, den 21. juni 1941. Jeg var oppdratt under troen på den røde faren, og den var nok en sterk årsak til at jeg gikk inn i NS.

R. MATHISTAD

Det er Olav Barstein i Kristiansund som på denne måten står fram med sin historie. Han er ikke ute etter å unnskyldes eller bli framstilt som en slags «forfulgt», men vil forklare etterkrigsgenerasjonen hvordan han så på rettsoppgjøret mot landssvikere. Quisling-serien har aktualisert spørsmålene om Nasjonal Samling, landssviket og rettsoppgjøret etter krigen.

Olav Barstein har i hele etterkrigstiden vært opptatt av det urettferdige i rettsoppgjøret. Han viser til at en mer eller mindre fredssommelig person som gikk inn som passivt medlem i NS ble tatt, mens nordmenn som arbeidet for tyskerne og skodde seg på det, ikke ble tatt. Historiene om brakkebarone er mange.

— Slike mennesker var de første til å juble når freden kom, sier han og viser til at det var hele 200 000 mennesker som arbeidet for tyskerne den gangen Festung Norge ble bygget.

— Som sagt. Jeg har ikke dårlig samvittighet. Jeg ber ikke om oppreisning. Jeg er tilhenger av at folk skal få lov til å ha forskjellige oppfatninger, men at de må få lov til å fekte, og at de kan fekte med relativt blanke våpen sier han, og mener at våpnene som ble brukt under rettsoppgjøret ikke var særlig blanke.

— Jeg så første episode av Quislings-serien og litt av den andre. Da sluttet jeg å følge med, sier Olav Barstein og legger til:

— Jeg kjenner den delen av norsk historie. Det er ikke noe nytt i denne serien.

— Quisling var en stråmann, fortsetter han, og mener at NS ikke hadde noen makt i Norge.

— Det var tyskerne som bestemte. Det kunne nok hende at Quisling fikk noen oppdrag, slik at han kunne gi inntrykk av å ha makt, men i virkeligheten var han bare en stråmann.

— Og NS, hva med organisasjonen NS?

— Det var bare papiraffærer vi holdt på med i NS. Joda, Hirden var der osv. Men ut over det så var det rene papirforanstaltninger vi holdt på med.

— Kjente du Quisling?  
— Jeg kjente ham litt, — rent overfladisk. En gang var jeg tilhører under et foredrag han holdt i Colosseum i Oslo. Da skjønte jeg fort at hans rike ikke var av denne verden.

Olav Barstein har vært lærer hele sitt liv. Foreldrene kom fra



— Fredsommelige personer som var passive medlemmer av NS var det som ble tatt, de som skodde seg på tyskerne ble ikke tatt. Og de var de første til å juble da freden kom, sier Olav Barstein.

Romsdal og faren var ivrig Vens-tremann. Lærer var både faren og moren. Barstein tenkte opprinnelig at han skulle bli tannlege, men endte på lærerskole. Han kom til Kristiansund i 1930 og siden den gangen har han bodd i byen, bortsett fra noen avbrudd, blant annet i forbindelse mens han gikk på Formingslærerhøgskulen på Notodden i 1941/42. Som medlem i NS ble han fylkesleder for Lærersambandet. Etter krigen ble han dømt for landssvik på grunn av sitt medlemskap. Han fikk en



— Jeg hørte Quisling i et foredrag en gang. Da skjønte jeg raskt at hans rike ikke var av denne verden, sier Olav Barstein.

dom på 27 måneder og en bot på 700 kroner. Han ble sendt til Hustad leir i 1949, og etter å ha sonet halve dommen, ble han løslatt.

Om to måneder fyller han 80 år. Han er åndsfrisk, som det heter om mennesker i den alderen. Kjører bil og er fortsatt samfunnsengasjert. Hukommelsen er også god når det gjelder den tiden.

— Jeg syns det var en meningsløst hard dom den gangen, forteller han. Retten sa i sin dom at min intelligens såvel som utdanning var et skjerpene moment i straffen. I formildende retning ble det lagt vekt på at jeg hadde vist måtehold og at jeg hadde unngått å skade mine kolleger. Jeg ble mest særet av momentet som ble trukket fram i formildende retning. Jeg hadde aldri til hensikt å skade mine kolleger.

— Hva var det som var utslags-givende for at du meldte deg inn i NS?

— Som sagt, den røde faren hadde mye å si. I tillegg var jeg opptatt av tanken på et Stor-Europa, ut over det var det ingen solid ideologisk overbevisning som lå til grunn, sier han og avviser at tanken på et raserent samfunn hadde noen betydning for at han valgte NS.

— Etter krigen, da avsløringerne av utryddelsesleirene ble lagt fram. Hvordan reagerte du på dem?

— Den gangen oppfattet jeg det som tøv og propaganda.

— Og i dag. Hvordan ser du på dette i dag.

— Jeg stiller meg skeptisk til tallet 6 millioner. Det er ikke så lett å avgjøre, men det var vel noe sånt omtrent. I dag er jeg, som jeg var den gangen, motstander av at en skal rense et land for mennesker på den måten.

— Og den røde faren som gjorde at du gikk inn i NS den gangen. Hvordan ser du på den i dag?

— Den er fortsatt til stede. Vi er nabo med en supermakt og det bør vi være klar over, sier han.

Han snakker langsomt, nesten dikterende. Øynene er klare. Talen er distinkt. Noen ganger stopper han opp, lar stillheten råde mens han leter etter et bestemt ord, et presist uttrykk for hva han mener (eller hva han bør mene, tenker vi) før han fortsetter. Hva med ideologien, hva med Hitler, hva med tanken om overmennesket, førerprinsippet, undrer vi?

Olav Barstein svarer:  
— Jeg var aldri hatt noen overdreven forestilling om førerprinsippet. Jeg har ikke vært ideologisk opptatt. Jeg frarådet blant annet at broren min skulle gå med på østfronten. Jeg påvirket ingen til å gå inn i NS, jeg sonet en dom og tapte stemmerett og borgerlig aktelse i fem år. Jeg hadde ingen ubehageligheter etter at jeg kom

tilbake fra Hustad leir, og etter krigen har jeg stemt Høyre i alle år bortsett fra en gang. Da stemte jeg på Kr.F og tenkte meg at et kristelig parti kunne gjøre noe med forrättnelsestendensene i dagens samfunn.

— Forrättnelsestendenser, hva består de i?

Han reiser seg, går bort til bordet der det står en skrivemaskin og finner fram et manuskript. Det er et leserbrev om norsk innvandringspolitikk. Der heter det at Norge burde kunne invitere sykepleiere fra Filippinene og andre fagfolk som landet trenger, men at dagens prat om at den «innvandring som nå skjer her i landet» kan gi alle «anledning til å glede oss over Guds mangfoldige skaperverk» bare er en invitasjon til «bisarre utstillinger»

Hvordan ser han på dagens nynazistiske strømninger undrer vi og stiller spørsmålet:

— Hvordan ser du på organisasjonen Nasjonalt Folkeparti og Blücher?

— Det er sånne døgnfluer som opptrer over alt i verden. Det er organisasjoner som har irrasjonelle oppfatninger av hva som er politisk mulig.

— Nå i ettertid. Hva er din reaksjon på masseutryddelsene i dag.

— Jeg forstår det ikke. Jeg har aldri forstått det. Jeg tviler på om jeg kommer til å forstå det.